

Visie

Van een openstelling van de raden van bestuur tot de leden van het IAB, ben ik voorstander!

DE HEER ELIO DI RUPO

Voorzitter van de PS

Voorzitter Gérard DELVAUX had het genoeg de heer Elio DI RUPO, Minister van Staat en Voorzitter van de PS, te mogen verwelkomen op de academische zitting van de algemene vergadering 2005. De heer Elio DI RUPO ging dieper in op het thema van de onafhankelijk bestuurder en op de opdracht die de belastingconsulent moet uitoefenen als bewaarder van de beroepsethiek.

Mijnheer de Voorzitter,
Dames en Heren,

Het is mij een grote eer om als gastspreker op uw algemene vergadering te worden gevraagd.

U kent mijn belangstelling voor uw beroep. Dat is niet nieuw! Toen ik Minister van Economie was, heb ik alles in het werk gesteld om de wetgeving die de erkenning van de titel van belastingconsulent, het Interinstitutionencomité en het boekhoudkundig pro-deosysteem heeft ingesteld, door te drukken.

Wij zijn er bij de PS van overtuigd dat uw beroep bijzondere aandacht verdient. Deze aandacht is op zijn plaats wegens de taak als bevoorrechte raadgever die deze professionals bij de bedrijven hebben. De diensten die de accountants verlenen zijn even divers als talrijk en van groot maatschappelijk belang. De taak van de belastingconsulent om zijn cliënt bijstand te verlenen en te vertegenwoordigen in het zeer complexe Belgische belastingstelsel is van kapitaal belang. De taak van de accountants en de belastingconsulenten is ook zeer belangrijk voor de kmo's. Maar daar kom ik later op terug.

Deze beroepen zijn ook zeer belangrijk voor de politieke mandatarissen. Wij hebben belangstelling voor uw zienswijze over de impact of de haalbaarheid van nieuwe maatregelen bestemd voor de vennootschappen. Dankzij uw technische kennis en uw ervaring op het terrein bent u een ernstige gesprekspartner. We doen er bij de PS trouwens alles

aan om op de hoogte te zijn van de adviezen van uw Instituut. En ik verheug mij over de constructieve dialoog die tussen de PS en het IAB tot stand werd gebracht.

De heren DELVAUX, VERCAMMEN en STEGHERS hebben trouwens niet gearzeld om gevolg te geven aan het interessante onderhoud dat we op 22 november 2004 hebben gehad.

Zoals u weet, had ik tijdens dat onderhoud de kans om verschillende problemen met u te bespreken. Ik had het met u over de kwestie van de aan de accountants toevertrouwde opdrachten als gerechtelijk deskundige en we bespraken het probleem van de schijnzelfstandigen. U vroeg ook mijn mening over het huidige tarief van de vennootschapsbelasting.

Vandaag wou ik met u twee kwesties bespreken waarover we het reeds gedeeltelijk gehad hebben tijdens ons onderhoud van november.

Ten eerste gaat het over de vraag of het opportuun is dat de leden van het IAB bestuurder, en zelfs "onafhankelijk" bestuurder van een vennootschap kunnen worden.

Ten tweede zullen we ons buigen over de opdracht die de belastingconsulent moet uitoefenen als bewaarder van de beroepsethiek.

Deze twee kwesties kaderen uiteraard in de huidige opleving van het behoorlijk ondernemingsbestuur, de zogenaamde "corporate governance". Ik kan dan ook niet anders dan te beginnen met u een woordje uitleg te geven over ons standpunt dienaangaande. Deze beweging voor beter ondernemingsbestuur is

momenteel één van de belangrijkste gespreksonderwerpen in de ondernemingswereld. Het is een debat waaraan wij actief willen deelnemen. We verwelkomen trouwens het werk dat door de Commissies Lippens en Buysse werd gerealiseerd. Het is immers wenselijk om de voorwaarden voor een verantwoord en evenwichtig beheer van de zaken van de handelsvennootschappen vast te leggen.

Maar om dat te bereiken zijn wij ervan overtuigd dat bepaalde essentiële 'corporate governance' principes in de wet moeten worden ingeschreven. De waarde van een normenstelsel steunt op verschillende criteria. Ik denk voornamelijk aan de tegenstelbaarheid van de regels die het omvat. Een ander belangrijk element is de sanctie in verband met de niet-naleving van de wettelijke regels. Ten slotte moeten de bepalingen van een normenstelsel onderhevig zijn aan democratische controle.

De PS heeft in het Federaal Parlement een resolutie neergelegd waarin gevraagd wordt dat een ruim overleg met alle betrokken partners, instellingen of belangengroepen zou worden opgestart. Het doel daarvan is, samen met het Parlement, de 'corporate governance'-regels vast te leggen die in de wetgeving moeten worden opgenomen.

U begrijpt het al, het voornaamste verwijt dat wij aan de Code Lippens (en de Code Buysse) maken, betreft het principe van de zelfregulering. De soepelheid van een zelfregulerend kader lijkt ons voor alle 'corporate governance'-regels niet geschikt. Sommige regels moeten eenduidig en door middel van een dwingend kader worden bevestigd. Wij

denken bijvoorbeeld dat het begrip onafhankelijk bestuurder op dergelijke manier moet worden toegelicht. Thans wordt het begrip van onafhankelijkheid gedefinieerd door verschillende teksten die voor de handelsvennootschappen zijn bestemd. Artikel 524 van het Wetboek van vennootschappen definieert dit begrip in het kader van de intragroepsverrichtingen van beursgenoteerde vennootschappen. De Code Lippens en de Code Buysse definiëren dit begrip om een minimumaantal onafhankelijke bestuurders in de raden van bestuur te doen opnemen. Maar we kunnen er niet naast kijken dat deze drie definities van elkaar afwijken! Dergelijke toestand doet rechtsonzekerheid ontstaan die schadelijk is voor onze ondernemingen. Het behoort aan de wetgever dit begrip klaar en eenduidig te bepalen.

Ik las vorige week een interview met Lutgart VAN DEN BERGHE (voorzitster van het Instituut voor Bestuurders). Ze heeft het daarin over de door de Code Lippens en de Code Buysse aan de onafhankelijke bestuurders toegekende "tegenmacht". Volgens haar heeft het publiek irrealistische verwachtingen over deze tegenmachters. Onafhankelijke bestuurders zouden worden gezien als "Übermensen die in staat zijn om alle problemen op te lossen die in de vennootschap niet tot een oplossing kwamen". Maar corporate governance heeft zijn beperkingen en "les bibles ne font pas les saints". Op het begrip onafhankelijk bestuurder kom ik straks nog terug.

Wij zijn ook voorstander van dergelijke wettelijke interventie voor een ander essentieel punt. Het probleem vloeit voort uit een verklaring die te lezen staat in de

preambule van de Code Lippens. Daarin wordt gesteld dat de door de ondernemingen nagestreefde doelstellingen in overeenstemming moeten zijn met de belangen van andere belanghebbende partijen dan alleen de aandeelhouders. Het is evenwel jammer dat de Code het begrip vennootschapsbelang niet uitdrukkelijk definieert. Dat is evenwel essentieel omdat de raad van bestuur zich bij haar besluitvorming door het vennootschapsbelang moet laten leiden. Daarom moet het begrip vennootschapsbelang uitdrukkelijk door de wetgever worden omschreven.

Dienaangaande is het immers van belang dat de beslissingen rekening houden met alle belangen die betrokken zijn bij de toekomst van de onderneming: werknemers, economische structuur, enz. Het zou dus wenselijk zijn dat de wetgeving voorschrijft dat de beslissingen van de vennootschap worden genomen in het licht van het belang van alle personen die bij de werking ervan betrokken zijn, en in het bijzonder de werknemers.

Het door de PS gevraagde overleg is op dinsdag 12 april 2005 van start gegaan met het horen van deskundigen. Het verslag en de conclusies van dit overleg zouden tegen 30 juni 2005 in de Kamer moeten worden neergelegd.

Van een openstelling van de raden van bestuur tot de leden van het IAB, ben ik voorstander! De accountant zou immers nauw moeten worden betrokken bij de strategische beslissingen van de onderneming. Een evenwichtig beheer van de activiteiten van een vennootschap gebeurt door het nemen van behoorlijke commerciële, financiële, investerings- en andere beslissingen. De accountant bezit de technische bagage

die geschikt is om het management te sturen bij het nemen van dergelijke beslissingen.

Een raad van bestuur wint bij een pluralistische en multidisciplinaire samenstelling. Het geheim van een goede samenstelling van een raad van bestuur is diversiteit en complementariteit. De raden van bestuur van de Belgische ondernemingen hebben voor alles behoefte aan bekwame mensen. Er is nood aan personen met nuttige ervaring in het strategisch beheer van de vennootschap. En deze competenties moeten elkaar aanvullen. Een raad van bestuur zou onder zijn leden steeds juristen die wetgevingservaring inbrengen moeten tellen. En er zijn ook mensen uit de economische beroepen nodig: fiscalisten of accountants bijvoorbeeld. Mensen met heel wat ervaring in het management van een onderneming of die al lang in de onderneming werken, zullen ook een meerwaarde inbrengen. Dergelijke aanvullende diversiteit van deskundigen betekent voor elke raad van bestuur een versterking.

Accountants zullen, net wegens hun ervaring, dus ongetwijfeld goede bestuurders zijn.

Maar ik voeg daaraan toe dat ze in dergelijk geval bepaalde voorwaarden moeten naleven. De bestuurder-accountant moet in de uitoefening van zijn functies een strikte objectiviteit naleven. De opdracht van bestuurder mag de onpartijdigheid van de accountant bij de uitoefening van zijn opdrachten niet aantasten. Zo zou het bijvoorbeeld ondenkbaar zijn dat hij bestuurder is, terwijl zijn vennootschap of hijzelf een externe opdracht uitoefent als raadgever of de rekeningen opmaakt of controleert. Deze

openstelling impliceert dus strikte verplichtingen en verboden.

De accountant zou onder meer een goede “onafhankelijke” bestuurder kunnen belichamen. Maar dan moeten de voorwaarden voor deze onafhankelijkheid nauwkeurig worden omlind. Te dien aanzien menen wij dat het begrip onafhankelijk bestuurder, zoals dat zowel in de Code Lippens als in de Code Buysse voorkomt, niet volstaat. En dat om meerdere redenen.

Ten eerste denken wij dat terzake een tussenkomst van de wetgever nodig is. Een zelfregulerend kader lijkt ons niet bruikbaar om dergelijke kwestie te regelen. Ik vind het met name niet “gezond” dat men gemakkelijk van de in de Code Lippens vervatte criteria van onafhankelijkheid kan afwijken. Zo kunnen de ondernemingen van bepaalde criteria van onafhankelijkheid afwijken, mits ze alleen maar de redenen van deze afwijking toelichten. De ondernemingen kunnen over deze mogelijkheid beschikken in naam van de behoefte aan soepelheid. Zo iets lijkt mij gevaarlijk. De recente schandalen hebben aangetoond dat de ondernemingen soms niet in staat zijn om zichzelf te reguleren. Dat doet wantrouwen ontstaan voor ondoorzichtige interne praktijken. Dergelijk wantrouwen is schadelijk voor de ondernemingen zelf, voor hun personeel, hun klanten en hun aandeelhouders.

Ten tweede denken wij, zoals wij in ons voorstel van resolutie vermelden, dat door de huidige praktijk, de verschillende zogenaamde “onafhankelijke” bestuurders gebonden zijn door een te grote “gemeenschap van belangen”. Dat doet afbreuk aan de doelstelling van een echt bestuur in overeenstemming met het vennoot-

schapsbelang. Dergelijke “gemeenschap van belangen” dekt daarenboven het wettelijk begrip “belangenconflict” niet.

Ten derde zou het opportuun zijn om het begrip onafhankelijk bestuurder niet enkel te definiëren vanuit het standpunt van het vennootschapsbelang. Het vennootschapsbelang moet immers alle bestuurders inspireren, ongeacht of ze “onafhankelijk” zijn.

Wat stellen wij voor om deze struikelblokken te ontwijken? Vooreerst moet er een consensus worden bereikt over het begrip onafhankelijk bestuurder, ten einde deze, bij wet, in het Wetboek van vennootschappen in te lassen.

Deze definitie van onafhankelijk bestuurder moet in elk geval alle waarborgen inhouden om de twee voorvermelde struikelblokken te ontwijken. Ze moet dus rekening houden met het fenomeen “gemeenschap van belangen” en vermijden dat alleen wordt verwezen naar gevallen van belangenconflict. Om deze twee waarborgen te bekomen denk ik dat een onafhankelijk bestuurder moet worden gedefinieerd ten aanzien van het zeer ruime begrip zakenrelatie of familierelatie. Zodra één van deze twee relaties aanwezig is, moet worden aangenomen dat deze situatie het beoordelingsvermogen van de bestuurder kan aantasten. De definitie van bestuurder die ik voorstel, is dus de volgende:

“Een bestuurder wordt slechts als onafhankelijk aangemerkt indien hij niet door enige zakelijke, familiale of andere relatie met de vennootschap, de aandeelhouder die haar controleert of het management van de ene of de andere is verbonden”.

Aldus wordt een definitie vermeden die enkel gebaseerd is op meer beperkte gevallen van belangenconflict waarbij gebruik kan worden gemaakt van willekeurig gekozen grenzen. Zeggen dat men “onafhankelijk” is omdat men minder dan 10 % van de maatschappelijke rechten bezit, is immers niet voldoende. Dat is de deur op een kier zetten voor constructies waarbij men net onder deze willekeurig gekozen drempel blijft.

Het is wenselijk om de voorwaarden voor een verantwoord en evenwichtig beheer van de zaken van de handelsvennootschappen vast te leggen.

Anderzijds dient naar mijn mening een procedure inzake de benoeming tot onafhankelijk bestuurder te worden ingesteld die een reële onafhankelijkheid garandeert. Er kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een formule waarbij de benoeming door de ondernemingsraad wordt gelegitimeerd. De ondernemingsraad is immers de bescherming bij uitstek tegen de “gemeenschap van belangen” die tussen de kandidaat-onafhankelijk bestuurder en sommige leden van de algemene vergadering die deze

bestuurder moet benoemen, kan bestaan.

Als conclusie ben ik er dus voorstander van dat de accountants de opdracht van onafhankelijk bestuurder kunnen uitoefenen, maar mits strikte voorwaarden.

Laten we het nu hebben over de beroepsethiek en de belastingconsulent. Ik pleit er terzake voor dat het IAB zijn ethische code zou harmoniseren met internationale codes, zoals deze van de IFAC (International Federation of Accountants) bijvoorbeeld. Het corpus van de ethische regels waaraan het IAB momenteel is onderworpen, lijkt mij niet toereikend. Ik ben van oordeel dat er ten minste twee principes moeten worden aan toegevoegd. Het eerste is de verplichting om de fiscale wetten zeer streng in acht te nemen, en in het bijzonder een verbod op fiscale constructies die tegen de geest van de wet ingaande mechanismen bevatten. Ten tweede zou een verplichting moeten worden voorzien om strikt toe te zien op eventuele belangenconflicten die zich zouden kunnen voordoen tussen de uitoefening van adviserende opdrachten en wettelijke certificatieopdrachten.

Ik dring erop aan dat de belastingconsulent zich loyaal moet gedragen. Hij moet garant staan voor de naleving van de wettelijke en fiscale verplichtingen. Hetzelfde geldt voor zijn geloofwaardigheid ten aanzien van de overheidsdiensten. Het is immers deze taak als bewaker van de behoorlijke naleving van de wetten die het vertrouwen, dat de wetgever in deze beroepen stelt, rechtvaardigt. Zonder dat vertrouwen zouden deze beroepen niet erkend zijn en geen monopolie genieten.

De rol die de belastingconsulent of de accountant in dat opzicht in de kmo's speelt, is van essentieel belang! De wetteksten die op de kmo's van toepassing zijn, zijn talrijk en complex. De belastingconsulent of de accountant moet de bedrijfsleiders van de kmo's deze teksten verklaren. Daarnaast moet de belastingconsulent of de accountant de bedrijfsleiders van de kmo's helpen hun zaken goed te beheren. Hij moet er niet aan deelnemen of beslissingen nemen in de plaats van de bedrijfsleiders van de kmo's. Hij moet de bedrijfsleider alleen technische bijstand verlenen door hem te leiden bij het nemen van zijn strategische beslissingen. Onder strategische beslissingen versta ik bijvoorbeeld beslissingen tot investeren. De belastingconsulent of de accountant helpt de kmo-bedrijfsleider bij het nemen van constructieve beslissingen. Hij helpt hem bij het nemen van beslissingen voor de toekomst.

De accountant moet de kmo's hulp verlenen bij de aanschaffing van een betrouwbaar boekhoudsysteem. Het belang van een kwaliteitsvolle en performante boekhouding zou aan het management van de kmo's moeten worden voorgespiegeld als een krachtig besluitvormingsinstrument. De boekhouding mag niet worden voorgesteld als een loutere administratieve en fiscale verplichting. Dit instrument stelt u in staat om uw taak op te nemen bij de opsporing van moeilijkheden in de kmo. Het voortbestaan van de onderneming hangt af van de snelheid waarmee indicies van moeilijkheden in de vennootschap worden geïdentificeerd. Een door Laurette Onkelinx opgerichte werkgroep

De diensten
die de accountants
verlenen zijn even
divers als talrijk en
van groot maatschappelijk
belang.

heeft vastgesteld dat ons systeem inzake het gerechtelijk akkoord niet in staat is tot dergelijke snelle identificatie. De wetgeving op het faillissement en het gerechtelijk akkoord loopt momenteel dus achter op het beroep. Er moeten dus maatregelen worden genomen om sneller de moeilijkheden in de ondernemingen op te sporen. De accountant moet in dat opzicht een preventieve rol spelen.

Ik las onlangs, in het tijdschrift *Indépendants & Entreprise*, een interview met de heren DELVAUX en VERCAMMEN. U zegt daarin dat de accountant "de bewaker is van de behoorlijke toepassing van de wetten". Dat deze taak "kadert in een strikte deontologie en een ethiek die eigen is aan de economische beroepen". Deze professionals moeten "in alle onafhankelijkheid derden-belanghebbenden degelijke financiële, economische en fiscale informatie bezorgen". Deze zin geeft goed weer hoe ook ik over uw beroep denk.

Ik zou willen eindigen met te bevestigen dat de ondernemingswereld u nodig heeft. Uw deskundigheid is van essentieel belang, ongeacht of ze wordt uitgeoefend door middel van een bestuursopdracht dan wel een wettelijke boekhoudkundige opdracht. Maar ze moet in elk geval worden uitgeoefend met inachtneming van een deontologie die het vertrouwen dat de wetgever in u heeft gesteld, waardig is. In dat opzicht spreek ik de wens uit dat uw Instituut zich zo snel mogelijk van een echte ethische code voorziet.

Ten slotte kan niet genoeg de nadruk worden gelegd op het belang van de maatschappelijke rol die u in de economische structuur moet spelen! In 2003 hebben meer dan 7 500 ondernemingen hun deuren gesloten. In datzelfde jaar werden slechts 101 procedures inzake het gerechtelijk akkoord ingediend. 59 % van deze gevallen zijn niettemin op een faillissement uitgedraaid. Ik ben van oordeel dat de raden van bestuur voor uw leden moeten worden opengesteld. U kunt er uw deskundigheid mee naartoe nemen waardoor dergelijke rampen beter kunnen worden vermeden. Maar in afwachting dat deze openstelling concreet wordt verwezenlijkt, verzoek ik u uw preventieve taak ten volle uit te oefenen. Beperk u dus niet tot de boekhoudkundige controle. Uw taak als leidsman is belangrijk. U moet dus alles in het werk stellen om de ondernemingen te helpen hun activiteiten zo gezond mogelijk te beheren.

Ik dank u voor uw aandacht. ¶